

ЗМІСТ

Вступ	6
Тема 1. Бухгалтерський облік як інформаційна система	7
1.1. Суб'єкти господарювання, види підприємств, їх державна реєстрація...	7
1.2. Визначення поняття бухгалтерський облік.....	17
1.3. Користувачі бухгалтерської інформації	23
Контрольні запитання	23
Вправи для закріплення знань	24
Тестові завдання	30
Тема 2. Предмет і метод бухгалтерського обліку	33
2.1. Предмет і об'єкти бухгалтерського обліку	33
2.2. Базові принципи бухгалтерського обліку	35
2.3. Методичні прийоми (методи) бухгалтерського обліку.....	36
Контрольні запитання	37
Вправи для закріплення знань	37
Тестові завдання	46
Тема 3. Бухгалтерський баланс	50
3.1. Суть і будова бухгалтерського балансу.....	50
3.2. Структура балансу та характеристика його статей	53
3.3. Господарські операції та їх вплив на статті балансу.....	56
Контрольні запитання	57
Вправи для закріплення знань	58
Тестові завдання	67
Тема 4. Документація та інвентаризація в бухгалтерському обліку	71
4.1. Значення документів в бухгалтерському обліку та їх класифікація...	72
4.2. Вимоги до бухгалтерських документів	73
4.3. Документообіг та архівування бухгалтерських документів	78
4.4. Інвентаризація як елемент бухгалтерського обліку	85
4.5. Результати інвентаризації та їх відображення в обліку й звітності	90
Контрольні запитання	91
Вправи для закріплення знань	92
Тестові завдання	100

Тема 5. Рахунки бухгалтерського обліку. Подвійний запис.

План рахунків	104
5.1. Рахунки бухгалтерського обліку, їх зміст та будова	104
5.2. Метод подвійного запису	106
5.3. Синтетичні та аналітичні рахунки, їх взаємозв'язок	107
5.4. Узагальнення даних поточного бухгалтерського обліку	108
5.5. Класифікація рахунків бухгалтерського обліку	110
5.6. План рахунків бухгалтерського обліку	111
Контрольні запитання	113
Вправи для закріплення знань.....	114
Тестові завдання	123

Тема 6. Оцінка та калькулювання в бухгалтерському обліку.....

6.1. Сутність та значення оцінки в бухгалтерському обліку	128
6.2. Оцінка об'єктів бухгалтерського обліку	130
6.3. Сутність та значення калькулювання в бухгалтерському обліку ...	137
6.4. Методи калькулювання	141
Контрольні запитання	142
Вправи для закріплення знань.....	142
Тестові завдання	144

Тема 7. Облік господарських процесів.....

7.1. Облік процесу постачання	149
7.2. Облік процесу виробництва	152
7.3. Облік процесу реалізації.....	158
7.4. Облік фінансових результатів	161
Контрольні запитання	163
Вправи для закріплення знань.....	164
Тестові завдання	168

Тема 8. Техніка і форми бухгалтерського обліку.....

8.1. Поняття облікових реєстрів та їх класифікація.....	173
8.2. Способи виправлення помилок в облікових реєстрах.....	174
8.3. Форми бухгалтерського обліку	175
Контрольні запитання	184
Вправи для закріплення знань.....	184
Тестові завдання	189

Тема 9. Бухгалтерська фінансова звітність

9.1. Поняття та принципи побудови звітності.....	194
--	-----

9.2. Класифікація звітності та її користувачі	194
9.3. Порядок складання, подання й оприлюднення фінансової звітності ..	195
9.4. Форми фінансової звітності	197
Контрольні запитання	204
Вправи для закріплення знань	204
Тестові завдання	207
Самостійна робота студентів	211
1. Бухгалтерський облік як інформаційна система	211
2. Предмет і метод бухгалтерського обліку	213
3. Бухгалтерський баланс	222
4. Інформаційна база в бухгалтерському обліку	224
5. Рахунки бухгалтерського обліку. Подвійний запис. План рахунків....	227
6. Оцінка та калькулювання в бухгалтерському обліку.....	229
7. Облік господарських процесів	230
8. Бухгалтерська фінансова звітність.....	231
Глосарій термінів.....	234
План рахунків та порядок його застосування	
План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій.....	268
Список використаних джерел	273
Додатки.....	278

ВСТУП

Бухгалтерський облік включає всю технологію інформаційного процесу, що охоплює процеси виявлення, вимірювання, реєстрації, накопичення, узагальнення, зберігання та передачі інформації про діяльність підприємств, організацій і установ зовнішнім та внутрішнім користувачам для прийняття рішень. Нині бухгалтерський облік є міжнародною мовою бізнесу і обов'язковою передумовою успішної діяльності усіх суб'єктів господарювання, однією з важливих складових економічної науки. Тому від правильного розуміння специфіки побудови і функціонування цієї системи залежить здатність економіста, фінансиста, менеджера оперативно обирати облікові та звітні відомості, необхідні для аналізу та прийняття ефективних управлінських рішень.

Головною метою вивчення дисципліни «Бухгалтерський облік» є ознайомлення студентів з основами організації та ведення бухгалтерського обліку на підприємстві, висвітлення основних завдань бухгалтерського обліку, його ролі та значення у формуванні інформаційної бази для прийняття управлінських рішень. Особливістю оволодіння знаннями із бухгалтерського обліку є набуття навичок студентами самостійного виконання завдань, складання первинних документів, облікових реєстрів і звітності, їх належного оброблення і оформлення результатів роботи. Після вивчення курсу студенти мають уміти: визначати предмет і метод бухгалтерського обліку; аналізувати нормативно-методичну базу бухгалтерського обліку; формулювати господарські операції; складати бухгалтерські проведення; заповнювати первинні документи; формувати реєстри синтетичного та аналітичного обліку; формувати схеми документообігу; складати фінансову звітність суб'єкта господарювання; аналізувати показники фінансової звітності.

Навчально-практичний посібник побудовано відповідно до вимог, що висуваються до методичного забезпечення для підготовки фахівців у вищих навчальних закладах. До кожної теми наведено питання для самоконтролю, тести та практичні завдання. Самостійна та індивідуальна робота студентів передбачає виконання завдань теоретичного та практичного плану. У посібнику також наведено завдання, пов'язані із заповненням первинних документів, реєстрів бухгалтерського обліку та складанням фінансової звітності. Форми зазначених документів наведено у додатках. Виконання цих завдань забезпечить закріплення студентами теоретичного матеріалу та набуття практичних навичок роботи з документацією.

ТЕМА 1.

БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК ЯК ІНФОРМАЦІЙНА СИСТЕМА

1.1. Суб'єкти господарювання, види підприємств, їх державна реєстрація

1.2. Визначення поняття бухгалтерський облік

1.3. Користувачі бухгалтерської інформації

Нормативно-правові документи

1. Конституція України. Прийнята на V сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. зі змінами та доповненнями

2. Господарський кодекс України від 16.01.2003 № 436-IV, (із змінами та доповненнями, далі — ГКУ)

3. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 № 436-IV, (із змінами та доповненнями, далі — ЦКУ)

4. Податковий кодекс України від 23.12.2010 № 2856-УІ (зі змінами та доповненнями)

5. Закон України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999 № 966-XIV (зі змінами та доповненнями)

6. Закон України «Про державну статистику» від 13.07.2000 № 1922-III (зі змінами та доповненнями)

7. Закон України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність» 21 грудня 2017 року № 2258-VIII (зі змінами та доповненнями)

8. Закон України від «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб — підприємців та громадських формувань» 15.05.2003р. № 755 — IV (зі змінами та доповненнями)

1.1. Суб'єкти господарювання, види підприємств, їх державна реєстрація

Учасниками відносин у сфері господарювання є суб'єкти господарювання, споживачі, органи державної влади та органи місцевого самоврядування, наділені господарською компетенцією, а також громадяни,

громадські та інші організації, які виступають засновниками суб'єктів господарювання чи здійснюють щодо них організаційно-господарські повноваження на основі відносин власності.

Суб'єкти господарювання — учасники господарських відносин, які здійснюють господарську діяльність, реалізуючи господарську компетенцію (сукупність господарських прав та обов'язків), мають відокремлене майно і несуть відповідальність за своїми зобов'язаннями в межах цього майна, крім випадків, передбачених законодавством (ст. 55 ГКУ).

Юридична особа. Відповідно до ст. 80 ЦКУ юридичною особою є організація, створена і зареєстрована юридична особа у встановленому законом порядку. Юридична особа може бути створена однією особою, якщо це не заборонено законом щодо конкретного виду юридичних осіб. Вона має певні додаткові ознаки (юридична адреса, печатка, рахунок у банку тощо). Як суб'єкт цивільного права, юридична особа характеризується певними ознаками, відсутність хоча б однієї з яких ставить під сумнів можливість надання організації статусу юридичної особи. До цих ознак належать такі:

1. організаційна єдність;
2. наявність відокремленого майна;
3. самостійність та участь у цивільному обороті від свого імені;
4. здатність нести самостійну майнову відповідальність;
5. здатність виступати позивачем та відповідачем в суді.

Фізична особа. Відповідно до статті 24 ЦКУ людина як учасник цивільних відносин вважається фізичною особою.

Громадянин визнається суб'єктом господарювання у разі здійснення ним підприємницької діяльності за умови державної реєстрації його як підприємця без статусу юридичної особи відповідно до статті 58 ГКУ. Громадянин-підприємець відповідає за своїми зобов'язаннями усім своїм майном, на яке відповідно до закону може бути звернено стягнення.

Громадянин може здійснювати підприємницьку діяльність:

- безпосередньо як підприємець або через приватне підприємство, що ним створюється;
- із залученням або без залучення найманої праці;
- самостійно або спільно з іншими особами.

Суб'єктами господарювання є:

1) господарські організації — юридичні особи, створені відповідно до ЦКУ, державні, комунальні та інші підприємства, а також інші юридичні особи, які здійснюють господарську діяльність та зареєстровані в установленому законом порядку;

2) громадяни України, іноземці та особи без громадянства, які здійснюють господарську діяльність та зареєстровані відповідно до закону як підприємці.

Суб'єкти господарювання залежно від кількості працюючих та доходів від будь-якої діяльності за рік можуть належати до суб'єктів малого підприємництва, у тому числі до суб'єктів мікропідприємництва, середнього або великого підприємництва.

Суб'єктами мікропідприємництва є:

- *фізичні особи*, зареєстровані в установленому законом порядку як фізичні особи — підприємці, у яких середня кількість працівників за звітний період (календарний рік) не перевищує 10 осіб та річний дохід від будь-якої діяльності не перевищує суму, еквівалентну 2 мільйонам євро, визначену за середньорічним курсом Національного банку України;
- *юридичні особи* — суб'єкти господарювання будь-якої організаційно-правової форми та форми власності, у яких середня кількість працівників за звітний період (календарний рік) не перевищує 10 осіб та річний дохід від будь-якої діяльності не перевищує суму, еквівалентну 2 мільйонам євро, визначену за середньорічним курсом Національного банку України.

Суб'єктами малого підприємництва є:

- *фізичні особи*, зареєстровані в установленому законом порядку як фізичні особи — підприємці, у яких середня кількість працівників

за звітний період (календарний рік) не перевищує 50 осіб та річний дохід від будь-якої діяльності не перевищує суму, еквівалентну 10 мільйонам євро, визначену за середньорічним курсом Національного банку України;

- *юридичні особи* — суб'єкти господарювання будь-якої організаційно-правової форми та форми власності, у яких середня кількість працівників за звітний період (календарний рік) не перевищує 50 осіб та річний дохід від будь-якої діяльності не перевищує суму, еквівалентну 10 мільйонам євро, визначену за середньорічним курсом Національного банку України.

Суб'єктами великого підприємництва є юридичні особи — суб'єкти господарювання будь-якої організаційно-правової форми та форми власності, у яких середня кількість працівників за звітний період (календарний рік) перевищує 250 осіб та річний дохід від будь-якої діяльності перевищує суму, еквівалентну 50 мільйонам євро, визначену за середньорічним курсом Національного банку України.

Інші суб'єкти господарювання належать до *суб'єктів середнього підприємництва*.

Установчими документами суб'єкта господарювання є такі (ГКУ):

- рішення про його створення;
- статут (положення);
- засновницький договір.

установчий документ юридичної особи — установчий акт, статут, програма політичної партії, модельний статут, засновницький договір, одноособова заява (меморандум), положення тощо (п.17 ст.1 розд.1 Закону 755)

Суб'єкт господарювання може бути утворений за рішенням власника (власників) майна або уповноваженого ним (ними) органу, а у випадках, спеціально передбачених законодавством, також за рішенням інших органів, організацій і громадян *шляхом заснування нового, реорганізації (злиття, приєднання, виділення, поділу, перетворення) діючого (діючих) суб'єкта господарювання* з додержанням вимог законодавства.

Суб'єкт господарювання може створюватися та діяти на підставі модельного статуту, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України, що після його прийняття учасниками стає установчим документом («Про затвердження модельного статуту товариства з обмеженою відповідальністю» від 16.11.2011 року № 1182, «Деякі питання дерегуляції господарської діяльності» від 27 березня 2019 р. № 367).